

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

In memoriam : Professor F. Braun
Arne, Ture J.

Fornvännen 1942(37), s. 375-377 : ill.

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1942_375

Ingår i: samla.raa.se

IN MEMORIAM

PROFESSOR F. BRAUN

Den 14 juni 1942 avled i Leipzig vid nära 80 års ålder professor emeritus Feodor (Friedrich) Alexandrovič Braun. Han var född i Ryssland 1862. Modern tillhörde den kända baltiska adelsläkten v. Nolde. Sina studier i språk, historia och arkeologi bedrev han vid Petersburgs universitet, där han först blev docent och därefter professor år 1900 i tysk filologi. Under krigs- och revolutionsåren 1914—1920 var han filosofiska fakultetens dekanus, ett under dåvarande omständigheter ytterst makt-påliggande värv. År 1920 flyttade han över till Tyskland, där han under några år utövade bibliografisk verksamhet och 1923 blev »ordentlicher honorarprofessor» i östeuropeisk historia, ett ämne, som sedermera något ändrades.

Braun var gift tre gånger. En son är nu professor i slavistik i Göttingen.

Tidigast ägnade sig Braun åt utforskande av de historiskt-geografiska förhållandena i Sydryssland under århundradena närmast före och efter Kr. f. Det skedde dels genom den stora, på ryska utgivna avhandlingen »Undersökningar angående de gotisk-slaviska förbindelserna» (razyskanija v oblasti gotoslavjanskich otnošenij, 1899), dels genom arbetet »Die letzten Schicksale der Krimgoten». Han studerade emellertid icke blott

Fotografiet föreställer prof. Braun vid 50 års ålder.

de klassiska författarnas arbeten utan utförde även arkeologiska utgrävningar, exempelvis i Čmyreva mogila (1898), som innehöll en intressant skytisk grav. Sarmater, nevrer, bastarner, skirer, goter, alla dessa folk tilldrogo sig Brauns uppmärksamhet, och han gjorde viktiga inlägg rörande deras etniska, språkliga och geografiska förhållanden.

Ett stycke fram på 1900-talet började han intressera sig för våra runinskrifter, kanske först i samband med upptäckten av en svensk runsten på ön Berezanj vid Dnjeprmyningen, som av Braun beskrevs i ryska arkeologiska kommissionens meddelanden 1907 (jfr notis i Fv. 1907 och en uppsats av T. Arne i Fv. 1914). På ett stort antal svenska runstenar omtalas en Ingvar, som identifierats med den isländska sagans Ingvar den vittfarne. Det var naturligt, att Braun skulle pröva sitt skarpsinne på de tillgängliga uppgifterna om Ingvars personlighet, och han fann i honom en ättling av den fornsvenska kungaätten, en köttslig brorson till Ingigerd, Jaroslav den vises gemål. Forskningsresultatet är publicerat i Fv. 1910 under titeln: »Hvem var Yngvarr enn viðforli?». Han har sedermera medgivit, att tolkningen av konung Eymund såsom Ingvars fader icke kan upprätthållas men anser grundidén riktig. En uppsats om den gotländska Pilgårdsstenen har B. publicerat i Festskriften till A. Bobrinskij (1911) under titeln: »Dneprovskij porog v runičeskoj nadpisi» (Ett dñeprvattenfall i en runinskrift).

Till fullföljande av sina runforskningar besökte Braun under dessa år upprepade gånger Sverige, där han trivdes utmärkt och förvärvade åtskilliga vänner, bland andra runologerna Löffler, Brate och v. Friesen. Han deltog även i den baltiska arkeologkongressen 1912.

Sina studier över Ingvar och hans saga återupptog han gång på gång under de följande åren men hann aldrig fullborda dem.

Mycket värdefull är hans i festskriften till Mogk år 1924 publicerade undersökning, »Das historische Russland im nordischen Schrifttum des X.—XIV. Jahrhunderts».

Såsom tidigare kollega till Leningradprofessorn Nikolaj Marr, intresserade sig Braun en tid för dennes vittomfattande, men delvis rätt kuriösa språkforskningar, vilkas syfte i viss mån karakteriseras av titeln på ett av Marrs arbeten, översatt av Braun 1923. Den lyder: »Der japhetische Kaukasus und das dritte ethnische Element im Bildungsprozess der mittelländischen Kultur». Marr ansåg kaukasusspråken utgöra rester av ett omfattande, »jafetitiskt» språkkomplex, som sträckt sig runt Medelhavet och föregått och konkurrerat med de indoeuropeiska och semitiska språken. Etruriskan, liguriskan, baskiskan voro enligt Marr rester av denna språkgrupp. Braun sökte i anslutning till Marrs teori förklara såsom jafetitiska kvarlevor i det tyska språket en mängd svårförstådda ord (särskilt namn) hos de klassiska skriftställare, som skildrat de germanska stammarna. Hans arbete bär titeln »Die Urbevölkerung und die Herkunft der Germanen», 1922.

De antropologiska och arkeologiska sidorna av problemet vidrörde han

i en skrift på ryska: »Pervobytnoje naselenie Evropy» (Europas urbefolkning), 1924.

Från Marrs överdrifter och forskningsmetoder tog han sedermera avstånd.

I egenskap av expert hos det sovjetryska undervisningsministeriet intog Braun någon tid en roll som förmedlare mellan tysk och rysk vetenskap. Han redigerade översättningen till tyska av Ključevskis berömda Rysslands historia och av Platonovs föreläsningar i rysk historia och har särskilt utgivit en tysk översättning av Ključevskis skrift om Peter den store. Likaså utgav han V. G. Vasiljeskij's samlade arbeten (Trudy etc.). En omfattande bibliografi över de tyska vetenskapliga arbeten, som utkommo under krigs- och revolutionsperioden och då voro otillgängliga för ryssarna, utgavs också av Braun.

Brauns språkkunskaper och kännedom om europeisk kultur voro mycket vittomfattande. Det framgår exempelvis av att han vid ett tillfälle, då hans kollega i romanska språk insjuknade, ryckte in och en hel termin höll föreläsningar över Dante. I sin krafts dagar var han en ståtlig man, svarthårig och svartskäggig, älskvärd och tjänstvillig, öppen för livets glädjeämnen, omtyckt av lärjungar och vänner. För Sverige hyste han den största sympati. Han valdes 1920 till utländsk korresponderande ledamot av K. V. H. A. Akademien.

T. J. A.

LITTERATUR OCH KRITIK

M. MACKEPRANG: *Danmarks middelalderlige Døbefonte*. København 1941. Selskabet til Udgivelse af danske Mindesmærker.

Ater har Danmark skänkt oss ett *magnum opus* inom den medeltida konsthistoriens område. Liksom Nørlunds Gyldne Altre vänder sig Mackeprangs Døbefonte huvudsakligen till rikets storhetstid, 1100- och 1200-talen. I konstnärlig betydelse har antemensalernas koppar en större *egentlig vikt* än funtarnas granit med undantag av praktexemplaren. Men dessa ha i dubbel bemärkelse större *absolut vikt* än innehållet i Nørlunds berömda bok. Av de gyllene antemensalerna är nämligen det inom nuvarande Danmark bevarade, av Nørlund behandlade materialet bara en mycket liten del av det ursprungligen befintliga — 7 (sju) fullständiga samt några fragment — av de medeltida dopfuntarna däremot äro omkring 1600 (ettusensexhundra) bevarade, nästan lika många som summan av Danmarks landskyrkor (1738)! Därav representera minst hundra stycken ett högklassigt konstnärskap. Man kan praktiskt taget säga att *allt* är bibehållet — graniten har icke frestat till rov på samma sätt som den dyrbara kopparn, och om en dopfunt någon gång blivit illa behandlad och blottad för väder och vind, så har det icke blivit så hårt.